

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a în lastrulu monarhiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 anu 10 fl. s'au 22 franci, pe 6 luni 6 fl. s'au 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Ori-ce inserate,

se plateau pe serie s'au linia, cu litero marunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a și a treia câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 9.

Sibiu, 28/9 Februaru 1878.

Anulu I.

Usur'a (cametari'a) ruinéza pe omu!*

Ocaziune la tractarea acestei teme foarte importante în dilele noastre, 'mi dà o pertractare finala pe avu locu mai deun'adi înainte tribunalului reg. aici în Sibiu, care fu pre interesanta și atât de sensationala, încatu merita se ne ocupamu și noi de ea, s'o discutamu pre câtu numai se pôte le precisu și chiaru, s'o punemu și noi în buna vedere a lectoriloru nostri spre orientare.

Ce a fostu obiectulu și ce subiectulu acelei pertractari finale?

Pe banc'a acusatiloru s'edé inculpatulu pentru comiterea crimei de insielatiune, falsificari de subscrieri în cambie și calumniarea de functionari publici financiari. Inculpatulu, cunoscutu dupa renumele odiosu de „Kimakovics“ odinóra unu simplu seracu-maracu, amplotiatu inferioru dela fostulu perceptoratu-centrale ces. reg. aici în Sibiu, mai apoi cassariu, ér' de câtiva ani devenitu celu mai avutu cetatienu, care — precumu — lu caracteriséza diariulu germanu localu, „Sieb. D. Tageblatt“ — prin specula de usura (cametaria) dispune astadi si-si continua meseri'a — cu capitale enorme de preste 300000 florini castigate din colosalele interese de 60—80 percente de usura (Wucher-Zinsen), cari absorbu chiaru și sum'a capitalulu de creditu ruinatoriu pentru acei nefericiti individi, pe cari lips'a de bani îi aruncá în în ghiarele densulu, de a se cufundá ca debitori ai lui.

Ajunge a cunosce dupa nume ce felu este subiectulu de pe banc'a acusatiloru și ce a formatu substratul acusatuni la pertractarea finale din cestiune.

Lasamu la o parte caus'a lui Kimakovics, care se terminá cu condemnarea densulu la 2 luni închisóre. O pedépsa foarte neproportionata faptelelor; dar ele nu se putura constatá cu mai multa positivitate, cà-ci atunci elu meritá nu luni de simpla închisóre, ci ani de robia grea!

Lu lasamu în sém'a Nemesei! Se vorbim înse acumu la cestiunea „usurei“ preste totu dupa casurile și esperintiele concrete.

În cetati (orasi) mai însemnate, speculatiunile de usurari joca rolul principalu și o classa de ómeni cadu victime acestei nefericite despoieri. Acésta classa de ómeni precumu se scie, sunt mai cu séma oficerii și amplotiati de diferite branche. Multi dintre acestia patiti și pacaliti, cadiendu odata în curs'a usurariulu, se cufunda în passive pe tóta viéti'a lorú, cà-ci nu-si mai potu scóte capulu.

Ómeni far' de sufletu, de calibrulu lui Kimakovics graséza pretotindene în orasie; ei si-au agentii procuratori și momitori de clienti-debitori. Se punemu cà cutare oficeru ori amplotiatu se afla într'o mare perplessitate de bani, carea i-lu espune dilemei: „s'eu bani cu ori ce pretiu, s'eu periclitarea onórei și chiaru a existintiei! Caus'a perplessitatii la unii scapatati e justificabila, d. e. respectivulu amplotiatu inferioru din nenorocire este casatoritu, ba înca îngreuiatu și cu familia de 3—4 copii; elu înse abia are unu salariu precariu de 3—4—500 fl., din care la o impartiéla buna vegetéza càne-cânesce de pe o dipe alt'a. I se întempla înse vreunu reu în giurulu familiei, — casuri neprevedite, — buna óra morburu s'eu alte nenorociri; bietulu parinte condusu de detorinti'a morala, cauta moduri cumu se-si ajute, se delature reulu din casa.

Éca de esemplu unu casu concretu — cunoscutu :

Amu cunoscutu în orasiulu A. pre unu teneru amplotiatu, care avé salariu de 400 fl. la anu. Elu ér, se întielege, pre timpulu acela înca june, dar avé o mama veduva și 3 frati minoreni, pre cari trebuia se-i sustiena elu; a avutu o portare foarte

solida, era retrasu dela tóte petrecerile și distractiunile sociali, pentru ca a participá la ele se receru bani, de cari nu dispunea; și asia elu în cercuri sociali nu era cunoscutu și nici nu se potea bucura de reputatiuni aventagióse, — cá altii; ma multi i-lu priveau de misantropu (Sonderling), de si numai ánim'a lui sentia complit'a sarcina ce i-o impunea amorea fiesca facia de mama și detorinti'a fratiésca facia de fratii minoreni. Unu morbu îndelungatu și în urma mórtea scumpei mame, — i-lu puse într'o calamitate de bani. Anticipatiunile pe contulu salariulu și pe langa detrageri lunarie de 30% nu i se ajungeau spre acoperirea speselor cauzate prin morbulu și în urma cu inmormentarea mamei sale; deci isi — perdú ecuilibrulu bugetulu și impartiélei speselor; — vréndu — nevréndu fu silitu a se cufunda în datorii private. Ajunse pe man'a unui usurariu à la Kimakovics, dela care luá 100 fl. imprumutu cu 80% pe 6 luni; deci fu silitu a'i dá cambiu despre sum'a intréga de 180 fl. și de garantia a'i pune în zalogu si col'a de primire a salariulu (Zahlungsbogen), și cuitela despre salariu pe tóte 6 luni; cu cari creditorulu usurariu însusi în persóna ori prin agentulu seu mergea la cassa și scotea banii. — Din sum'a de 30 fl. redicata la cass'a perceptorala creditorulu isi oprea în fie-care luna 20 fl., éra restulu de 10 fl. i-lu înmanuá debitorulu, cu cari avea se traiesca — cum scia — o luna intréga.

La terminulu espirarii cambiulu creditorulu usurariu scóte din salariulu debitorulu seu în decursu de 6 luni a 20 fl. pe fie-care luna, adeca o suma de 120 fl. Detori'a s'eu valórea cambiulu ér 180 fl.; deci ar mai restá 60 fl.; înse nu asia calculéza creditorulu. Elu dice debitorulu: stái fertate se facemu computu; si éca cum i-lu face :

Mi esti detori dupa cambiu 180 fl. capitalu cu 80%, deci percentele facu 144 fl. suma-sumarum 324 fl. Vai mie dle, i dice bietulu debitoru creditorulu, — dóra n'ai nebnunitu, ori cà a sburatu sufletulu din dt'a? Scí bine cà numai 100 fl. mi-ai datu bani numerati și eu pentru acestia ti-am datu cambiu despre 180 fl., adeca 80 fl. ti-am obligatu cameta pe 6 luni, — va se dica dupa 100 fl. — m'am supusu la usura de 160% pe anu. Cine a mai pomenitu asia ceva!!

Nu-mi pasa, replica creditorulu, banii suntu ai mei și eu potu dispune cu ei cum-mi place; nu te-amu silitu se vini la mine și se ceri bani, poteam se-i dau altuia totu cu atâtea percente. Ambii se incurca în procesu; dar' — ati'a se rumpe cam totudeun'a unde e mai subtire; creditorulu inactiónéza pre debitoru cu sum'a intréga din cambiu si si-o si scóte prin executiune în detrimentulu debitorulu. Ard' o foculu seracia, carea te cufunda în detoria! Si câtí nefericiti de acestia isi scurta chiaru și dilele viétiei în desperatiunea lorú. Dar apoi bietulu poporu dela sate ce se dica? Pre elu sermanulu i-lu ardu si-lu despoia usurarii pana la piele. Celu-ce ajunge odata în ghiarele lui Itzig, vai de elu, din omu cu mosia remane cá napulu!

Ce se facu apoi usurarii dela sate?

Ací cauta se me oprescu nitielu, ca se istorisescu numai unulu — dintre multele casuri concrete, mie cunoscute — cum o patiescu bietii nostri tierani economi de prin sate, cum se nefericescu ei sermanii ajungundu pe ghiarale egoistiloru de usurari. Éta casulu deprimatoriu :

„Unii tierani din comun'a C. pe timpulu calamitáti fómetei dela anulu memorabilu 1863, ne avéndu bucate de mancare, nici pentru sementi'a de tótna, adeca nici gráu nici porumbu (cucurudiu), fusera siliti a bate la usi'a jupanulu Avramu (jidanulu negociatoriu) cerendu se li dea pe asceptatu câte 5 cubule de gráu si cucurudiu, de care densulu avé poduri pline si care le castigase ér dela tierani, mai cu séma dela femeile lorú pe negotiu vendutu lorú cu profitu de câte 30—40%.

Ve dau, — li dice jidanulu A. tieraniloru, înse se ve deobligati: cà la tótna dupa racolta

se-mi dati dupa tóta cubul'a mai câte dóue; s'eu déca va fi érași anu reu — neroditoriu, se-mi dati obligatia cà-mi sunteti detori pretiulu bucatelorú dupa cursulu de acumu.

N'aveau în càtrau bietii tierani peritori de fóme, ei dederá jupanulu A. obligatiunea cà i sunt detori pentru celea 5 cubule de bucate 15 di: „cincisprediece“ adeca „intreitu“ și în valóre de 6 fl. dupa tóta cubul'a, va se dica pentru 15 cubule sum'a de 90. Ce minunata, dar' afurisita specula facu jupanulu A.; cà-ci anulu urmatoriu 1864, în aceeași comuna ér' fu anu de calamitate, fiindu-cà în celu trecutu érá seceta, ér acest'a ploiosu, în câtu tóte sematurile erau esundate de ape, holdele, livedile, adeca gránele și fenatiile au putreditu sub ape. Terminulu respunderi bucatelorú în naturalie ori în ecivalentu trecu si bietii debitori n'aveau de unde se platésca, ba neavéndu chiar ce se mance, fusera siliti de nou se bata la usi'a usurariulu jidanu A., care i întimpiná cu bratiile deschise.

Dar acumu ce se vedi! Elu pretinsa valóre ér întreita, adeca dupa 15 cubule mai 30, va se dica pentru celea 5 cubule ce li-au datu si ce densii în realitate le-au consumatu, — au trebuitu se i se recunósca detori cu 45 de cubule restante, ér pentru alte 5, care le mai cerura de nou, se recunósca ai fi detori alte 15 cubule gráu, de totu cuantitatea de 50 cubule computate dupa cursulu pretiulu enormu de piatia cum ér atunci a 10 fl. cubul'a; prin urmare totu însulu dintre debitorii tierani deveni detoriu neconscientiosulu usurariu A. cu o suma de 500 fl. di: „cinci sute florini“ pentru câte cincii cubule de gráu!!

Omulu i se revólta sufletulu si ánim'a candu stá se judece colosalulu castigu ce-lu facu neomenosulu strainu A. din sudórea bietiloru și nefericitoru nostri tierani. Ací nu mai érá matematic'a detatori de mesura, nici legea fipsatori de percente, cà-ci ele se urcau la 200 și mai multu.

Sermanii debitori nu se mai potura reculege nici scapá de acésta criminala și afurisita sarcina oribila; apoi consecinti'a fu și mai funesta atâtu pentru densii câtu și pentru stranepotii lorú, cà-ci tiranulu creditoru îi inactióná si luandu-le prin executiune — firesce ér pe unu pretiu bagatelú — tóta áverea nemisicatoriá, adeca mosiele si casele, îi lasá despoiați ca napulu, îi ruiná si aduse la sapa de lemnu, — ca vai si amaru de ei, si au ajunsu în fine se lucre ca dileri la jupanulu Avramu inavutitu din sudórea lorú!

Legislatiunea Ungariei facuse libera usur'a, adeca cassase legea austriaca restringatoriá si pedepsiatoriá de usura (Wuchergesetz); dar se convinse curendu, cà acésta dispositiune tinde la decadinti'a materiala si morala, la seraci'a si ruinarea totala a poporulu; deci o modificá si restrinse censulu legale la 8%.

Ei bine, dar capitalistii usurari, respectéza óre acésta ficsare legale a censulu? Nici vorba de asia ceva. Cunoscu casuri, — ma ce se me sfiescu a recunósce, cà amu patit'o si insumi — candu fiindu în lipsa de bani, omulu în perplessitate momentana n'are în catru, ci se vede silitu a-si luá refugiulu la cei banosi cunoscuti capitalisti. Amu mare si momentana lipsa de bani, dice càtra celu-ce are bani în abundantia, adeca A. càtra B. Bine, 'i replica cestu din urma; câtí iti trebuescu? Numai 100 fl. i spune celu dintai. Dar pe câtu timpu si pe ce garantia? ilu intréba mai departe B. pre A. carele i spune: pe 6 luni si pe garanti'a positiunei mele (buna óra cum se falea Kimakovics cà ar fi disu consiliariulu de finantia T.)

Dau bucurosu bani, înse nu cu 8% cum le-a ficsatu legea mai recenta, ci cum ne vomu poté tocmí; ér positiunea dtale nu-mi este destula garantia, cà-ci adi e, mane nu; adà-mi ceva „amanetu“ pretiósé s'eu papire de valóre — i dice B. lui A. carele i respunde: Bine dle, dar' eu n'amu ce se-ti dau amanetu; déca nu te multiamesci cu positiunea si onestitatea mea; ti aducu pre dd. N. N. de caventi. Nu-mi trebuescu caventii dtale, i replica B. ci-mi ada valori. Ei bine-ti, voiu aduce, —

*) Acestui artículu scrisu cu pen'a unui omu practicu, si ilustratu cu exemple triste, soóse din mediulu societatiéi nóstre, îi dàm loculu antaiu cu atâtu mai virtosu, cà pestilenti'a usurarii cere si acumu pe fiacaru di mii de existentie, ruine, nu mai multu de persóna si de familii singurateco, ci de comune întrogi, din care populatiunile disparu ca prin unu farmecu diavolescu, — si ajutoriu de niceari!

dice A. dar' cate interese se-ti platescu dupa 100 fl. pentru 6 luni? B. se socote si-i spune lui A.: se-mi dai 30 fl. cari se-i adaugi la 100 fl. : se-mi recunosci a fi detori 130 fl.; ér déca nu vei fi in stare se-mi platesci la terminu, se te mai deoblegi pe alte 6 luni a solvi dupa 130 fl. mai 42 fl., adeca atunci se recunosci cá-mi esti detoriu cu 172 fl. Amanetulu se aiba valóre de atât'a suma si se-mi dai voia ca se-lu potu vinde in pretensiunea mea — la casu déca cumva nu vei fi in stare se-mi platesci punctualu la terminu!

Asia a si patit'o bietulu A. cá-ci stringându-lu curelele, ajunse pe man'a usurariului B., dela care primindu numai sum'a de 100 fl. i se recunoscú detoriu mai antáiu cu 130 fl. apoi nefindu in stare a i-o solvi la primulu terminu, se mai supuse la alti 42 fl. interese, si in fine neputendu nici atunci solvi sum'a urcata dela 100 — la 172 fl. va se dica 72%, creditorulu B. ilu pagubi si mai simitoriu, cá-ci i-vendú amanetulu in valóre de 200 fl. Cine nu crede, cerce a se pricopsi; dar' D-dieu se ferésca pre ori-cine de a deveni in asemenea calamitati, cari se-lu constringa a bate la usi'a usurariloru far' de sufletu si semtiu omenescu!

Dupa celea espuse, nu mai incapa indoiéla cá neomenosii usurari si pe langa restrictiunile legeri, respective oprirea stricta si amenintiarea pedepsei, totusi au modru de a-si continua afurisit'a speculatiune, despoindu si ruinandu pre cei osénditi de sörte, cari ajungu pe man'a spurcata si talhárésca a unoru bidigánii si lipitori sugatórie de sänge.

Ferésca-se totu omulu de acesti'a, si, suferé mai bine fóme si ori ce neajunsuri, fie macaru se ajunga a cersí, decátu se se arunce insusi préda jafuirei moderne a usurariloru, cá-ci rafinari'a loru cu anevoia ii póte scóte la lumina, cu atâtu mai pucinu ii póte descoperí si pedepsi legea, — precumu ne convinseram si cu ocaziunea pertractarii finale mentionate mai susu. Ferice de celu ce insusi se póte ferí de cursele momitórie si ruinatorie ale Wucheriloru infernali! *Patátulu.*

Itali'a. Rom'a. † Pap'a Piu alu IX-lea a repausatu in 7 Februariu a. c. la 4 óre post-meridiane, dupa-ce fu impartasitu cu ss. sacramente ale moribundiloru, in etate de aprópe 86 de ani, cá-ci preafericitulu in Domnulu fusese nascutu in 13 Mai 1792. Conformu legeri electorale, la scaunulu pontificalu alu Romei vechi, Colegiulu Cardinaliloru cá corpu alegatoriu are se se si adune in asia numitulu Conclave pentru alegerea noului successoru, alegere ce asta-data se va face intre impregiurari diferitórie cu totulu de cele vechi, pre candu scaunulu Romei dispunea totuodata de potestate absoluta politica preste unu teritoriu destulu de intinsu, si pre candu una parte considerabile a poporulu italianu se interesá fórte multu de persón'a patriarhulu Romei, pentru-cá era dedatu se astepte dela densulu mii de ajutorie materiali. Astadi suntu multe ratiuni fórte grave care facu, cá nu numai lumea catholica apuséna, ci si tóte popórale de alte confesiuni, éra mai alesu cabinetele se se interesedie fórte multu de personalitatea, caracterulu, calitatile intelectuali ale barbatulu care va fi alesu la suprem'a demnitate eclesiastica in lumea catholica. Acestu adeveru ilu cunoscú toti aceia, carii reflecta, fia si numai la prea aprigele si invehitele conficte dintre scaunulu Romei cu Rusi'a, cu Germani'a, si in timpulu din urma chiaru cu Republic'a Franciei. In cátu pentru confictele din Itali'a, actitudinea blanda si conciliante ce desvoltá Pio IX la mórtea lui Vittore Emmanuele a fostu de ajunsu, cá lumea se póta citi in sufletulu pontificalu si se descopere, cá déca a ténutu din tóte poterile sale la marile drepturi a le Scaunulu Romei, n'a uitatu inse nici pe unu momentu, cá elu inca éra italianu in celu mai strinsu intielesu alu cuventulu si descendente alu ilustrei familii de comite Mastai-Ferretti dela Sinigagli'a. Pio IX fusese alesu de pontifice in 16 Iuliu 1846 mai multu pentru natur'a sa cea blanda si binevoitória, si óresícumu in mani'a antecessorulu seu Grigorie XVI, alu carui gubernu aspru irritase preste mesura pe poporu. Cu tóte blandetiele sale, pontificatulul lui Piu IX fu plinu de lupte grele si de evenimente resturnatórie.

Croati'a. (Agitatiuni mari). Lectorii nostrii cunoscú acelea cause, pentru care croatii sunt neindestulati din fundulu sufletulu loru cu starea de astadi a lucruriloru in patri'a loru. Preainaltulu rescriptu de deunadi, indreptatu cátra diet'a din Agramu, a datu ocaziune si mai buna, cá croatii

se'si descria dorerile loru. Din câte se vedu publicate, vomu reproduce aici numai unele.

„Nu scimu déca mai este in tóta lumea vreo natiune, care suferé cu mai multa patientia decátu Croatii torturele, la care sunt ei supusi in acésta monarchia prin politic'a fórte necrutatória a natiunei domnitórie. Despre acea natiune istori'a va spune preste pucinu, cá ea s'a ruinatu pe sine, a ruinatu si pe altii prin propri'a sa natura asiatica. Dr. Mazuranici, care se afla de cinci ani in functiune de banu, va sci mai bine, cátu e de tristu a fi banu atunci, candu omulu nu póte face aceea ce simte elu insusi, si candu elu nu e in stare de a implini acelea dorintie a le natiunei sale, la care se obligase cá omu de omenia si cá patriotu croatu. In viétia damu preste multe contradicteri; acea contradicere inse este nepricepsuta care se vede acumu, decandu Mazuranici este banu si lucrédia ajutatu de acea partida, pe care ne-amu dedatu a o numí nationalu. Noi scimu, cá in Croati'a si in monarchia, ori-unde ajunge puterea gubernulu din Pesta, nu se póte trimité nici o scrisóre (se intielege oficiala?), ba nici nu se póte subscrie, cu atâtu mai pucinu póte esí unu rescriptu solemnu, pâna ce nu 'lu apróba gubernulu magiaru. In rescriptulu din cestiune nu aflamu nici-o idea de a le regelui, care de altumentrea iubescé in adeveru pe natiunea croata si 'i doresce fericirea si progresulu ei fórte ferbinte. Dara nu aflamu in acelu rescriptu nici ideile si opiniunile lui Mazuranici, ci vedemu intrensulu man'a gubernulu magiaru, care se lungesce cu necrutiare fora esemplu in calea dorintieloru natiunei croate, de si elu a juratu pe acelea. Acuma dara scimu fórte bine, ce potemu spera noi croatii de la gubernulu magiaru in numele integritatii patriei nóstre (adeca incorporarea Dalmatiei cu Fiume si a granitiei militare); aflaramu inse totu odata, cá Mazuranici nu mai póte face nimicu pentru implinirea dorintieloru natiunei“.

„Se cautamu impregiuru si vomu vedea ce se intempla in apropiarea nóstra. Popórale giuru-impregiuru se unescu. Acésta se insemne unu „Memento mori (adu'ti aminte de mórte) pentru aceia, carii pâna acumu traiescu in desbinare si separati.

Inca si in Turci'a din sänge resaru róse, si numai noi primu in modu miserabile sub aspr'a domnia a unui poporu, carele vrea, cá acuma, in acésta epoca noua, se transplante la noi datinele lui Atila, si se 'si sape sie si noue mormentulu comunu alu perirei si alu infamiei. Detunaturile care se apropie din resaritu, sunt serióse si anuntiatórie de dile fericite pentru popórale slave. In momente de acestea e nespusu de ridicola sbuciumatur'a unei natiuni, care ne amerintia pe noi cu poterea brutalei sale domnia“.

Acésta descriptiune a starei lucruriloru din Croati'a o aflaramu in ministerialulu „Kelet“ Nr. 18, reproducu dupa diariulu croatu „Primoracz“ dela Porto-re. Din aceea invetiamu mai alesu trei lucruri: cá croatii isi potu inca reclama drepturile loru intru tóta libertatea; cá press'a croatiloru este asia de libera, in cátu noi romanii din Transilvani'a nici idea nu ne potemu face de acea libertate; in fine, cá croatii s'au insielatu amaru, déca au crediutu ei vreodata, cá barbatii de statu ai Ungariei voru aproba, candu-va, de buna voi'a loru, reintegrarea Croatiei, adeca formarea unui statu serbo-croatu cu 3—4 milióne suflete de aceea-si limba. Se póte óre, cá croatii se'si fia uitatu asia curendu istori'a loru dintre anii 1836 si 1848? Nu se póte.

Dupa câte aflamu din interiorulu poporulu croaticu, in diariiele din Agram, in debaterile dietei croatice si in corespondentiele cari mergu regulatu la „Augsburger Allgem. Zeitung“ dela Buda-Pesta contra croatiloru, se constata pre de plinu, cá doue idei mari au prinsu radecina la croati. Un'a este: Croatia mare dela Drav'a pana la Cattaro, unde prin urmare se între si Bosni'a cu Hertiegovin'a; totulu subt dinasti'a Habsburgu-Lorena; ér a dou'a ideia, déca voiti cá corolariu alu celei de antáiu este, desfacerea totala de catra Ungari'a. Cu alte cuvinte, croatii delatura dualismulu, pentru cá se i substitue triarismulu. Ungurenii din partea loru declara susu si tare la tóte ocaziunile, cá ei voru mai bine mórte, decátu se suferé intrunirea politica si consolidarea atátoru milióne de slavi, cari vorbescu acelasu dialectu. Croatii inse au ajunsu asia de parte intru a se cunósce pe sinesi, in cátu nu se sparia de nici o amenintiare a Ungureniloru. S'ar potea dice, cá acele sunt nesce idei numai ale unei partide esaltate, ér poporulu croaticu nici nu pricepe ce ar' insemná independenti'a nationala si scaparea de tutoratulu ungurescu. Dar' ministerialulu „Hon“ Nr. 17 ne asigura chiar fara voi'a sa, cá in Zagradi'a (Agram) la ocaziuni de solemnitati

mari, candu se scóte si tricoloreu ungurescu pe l edificiele guberniale, insusi poporulu face scanda mari, (roppantul megbotránkoznak) si cere, cá se smulga de acolo.

Ungurenii batu nasulu croatiloru necurmáti cá croatii nu se ajungu cu veniturile tieriei loru pentri coperirea trebuintieloru interne si cá ceru mere subventiune dela Ungari'a, prin urmare li-se dice cá se fia mai modesti, se 'si cunosca séraci'a, se nu viseze la independentia. Mustrári cá acest irita preste mesura pre croati si 'i provóca la réplice agere, precumu: Numai ungurenii se taca, pre cátu timpu ei se sustienu mai totu din bani in prumutati, cáci de 10 ani incóce au incarcát statulu cu detorii preste unu miliardu si 100 milióne si l'au imbráncitu pe marginea unui abis fiorosu. Se ne lase ei tote veniturile nóstre direct si indirecte pe man'a nóstra a slavo-croatiloru, cá se damu din ele atât'a cátu se cere pentru sustienera integritatii monarchiei, si apoi se vedea déca nu ne vomu ajunge cu seraci'a noastra, adeca cu restulu venituriloru proprii, spre a ne sustiené cu tonomi'a nóstra provinciale; éra cá se damu din alu nostru atâtu la tesaurulu centrale in Vien'a spre a sustiené intregitatea si auctoritatea monarchiei se dai si pentru sustinerea unui statu magiaru cu scopuri esclusive magiare, se ne mai remana si noue spre coperirea lipseloru interne, e preste putintia.

Ungurenii mai mustra pe croati inca si din cauza, cá ei in acesti vre-o diece ani pe langa ce si'au facutu universitate si academia de scientie, au mai infentiatu si alte multe institute de cultura si filantropice; si asia ungurenii au fruntea se le observe, ca multe din acele aru fi de prisosu pentru unu poporu semi-cultivat cumu sunt croatii. Acésta observatiune amaresce si mai multu pe croatii; pentru-cá ei o esplica cu totulu in altu sensu dicéndu: Tocma pentru-cá suntemu semi-cultivati cá si voi, ne suntemu detori noue insine, cá se facemu totulu spre a esí odata din acésta barbaria gretiósa, in care ne-au aruncatu altii. Dara nu acest'a vedóre pe voi, ci mani'a vóstra colcaie numai din cauza, cá nu ve este permisu cá se faceti in mediulu natiunei nóstre scóle si alte institutiuni magiare dupa gustulu vostru.

Aceste puncte de diferentia între ungurenii si croatii ni se paru multu mai serióse, de cátu cá se nu le urmarimu si noi cu tóta atentiunea, mai alesu cá ele in multe ne semena cá ou cu ou.

Romani'a. Bucuresci, 6 Februariu 25 Ianuaru. Senatulul si camer'a deputatiloru sunt precumu se scie, chiamata la terminulu legale, pentru-cá se'si continue activitatea loru legislativa. Dara ambele acestea corpuri lucra asta-data incetu si neregulatu, mai alesu din caus'a absentiei multoru deputati si senatori. Noi nu ne miramu de acestea pedee. Absentiele sunt usitate in tóte tierile constitutionali; éra si aici chiaru in anii normali si paciuti Mirarea nóstra este, cá in Romani'a chiaru si in midioloculu acestoru catastrofe epocali, între acestea fremete fioróse de arme, între sute de baterii si piramide mii, functionara neincetatu tóte organele administrative; justiti'a, pentru care in Maiu a. tr. se luasera mesuri exceptionali, isi continuá activitatea sa; scólele nu s'au inchisu cá in alte staturi, candu acelea se afla incurcate in afaceri grave bellice. Adeveratu cá scólele au suferitu in acelea ténuturi, unde localele de scóla au trebuitu se se prefaca curendu in spitaluri séu in magazine; dara acésta se intempla ori si unde in casuri analóge.

Ceea ce caracterisédia si mai multu geniulu acestui poporu este, precumu mi se pare mie, si impregiurarea, cá alaturea cu doliulu miiloru de familii, ai caroru membrii au remasu pentru libertate si patria pe campulu de onóre, spectacolele, teatrele si alte petreceri populare n'au incetatu nici-o di. Anume publiculu capitalei neindestulandu-se numai cu representatiuni in limb'a nóstra nationala, acuma cá si de alte nenumerate-ori in cei 50 de ani din urma, au adusu cu mari spese una din cele mai renumite trupe italiene spre a da opere in teatrulu celu mare, sub conducerea celebrulu Rossi. Dintre piesele romanesci dram'a dlui G. Sionu titulata „La Plevn'a“, dupa primele representatiuni revediate, coresa si armonisata in tóte partile ei de cátra auctoru, s'a datu din nou joi in 31 Ian. si, precumu ne asigura dn. Frederic Damé in critic'a sa, „a reportatu unu adeveratu sunetu de emotiune si de entusiasmu, in catu publiculu fórte miscatu a salutatu pe auctoru cu aplause unanime etc.“ Dara aceia cari cunoscú de aprópe geniulu poeticu alu lui Sionu, care s'a inspiratu totu deauna de idei nobili, de fapte mari si patriotice, si aceia carii au gustatu mai desu din „dulcea limba romanésca“, pe care scie se o scria unu Sionu, nu voru afla ceva neasteptatu in recunoscinti'a aratata dsale de cátra inteligentele publicu alu capitalei.

Intru altele, publiculu se mai afla in agitatiune interna permanenta de di si nópte asia, cá tóte diariiele cáte esu in capitala si in tíera, nu dau nici pe departe o idea clara despre starea in care se afla in timpulu de facia spiritele la noi. Si acésta agitatiune mi se pare cá cresce tocma acumu, candu se vorbesce mai multu de pace. Sunt multi carii nu credú cá pacea definitiva se va incháié asia curendu; este inse si

mai mare numărul acelor pessimisti, cari se temu de o pace imperfectă, putredă, de o soluție erăsi numai transitorie a cestiunii orientale. Dăra multămăta Ceriului, avem și de aceea destui, cari se arată tari că nici-o dată în credințele lor, și știind că conducerea destinelor patriei și națiunii se află în mâni bune, petrunse de marimea vocațiunii lor, caută cu securitate în venitoriu.

De și din imensul număr de puci și tunuri luate de la turci la Plevna și pe la alte puncte, pe unde trupele noastre au cooperat cu ale Rusiei, un număr considerabil ni se vine nouă, la care se mai adăoga toate armele ocupate numai de către ai noștri după ocuparea fortărețelor danubiane, totuși colectele de bani pentru cumpărare de arme nu mai înceta. Asia d. es. au intrat mai de curând în casa statului 47037 franci 13 cent. de la comuna Galati, de unde mai intrasera și altă dată pentru același scop 12.000 și se mai spera totuși de acolo un rest de 1700 franci. Alte municipii încă nu reamăn îndereptu cu colectele lor. Această împregiurare, combinată cu memoriile cuvente de deunadi ale imperatorului Alexandru II „S'au făcut multe, mai este înse foarte multu de făcut“, apoi necurmatele transporturi de trupe rusesce pe la noi și concentrarea cătoru-va corpuri în Polonia, dau negociațiunilor de pace și invitațiunilor comitelui Andrassy la congresu european o ilustrațiune foarte curioasă. În totu casu se pare, că pre câtu timp voru ținea negociațiunile de pace, va fi silită și Romani'a să reamăna totu înarmată bine, că se nu fia surprinsă.

Sambata în 21 Ian. v. erăsi mai ajunseră în capitala vreo patru mii de turci prizonieri (captivi), în câtu nu se pôte pricepe, unde se mai fia asediați și acestia, deca nu'i voru duce mai departe unde-va. Totu asia sdrentiosi și parte din ei totu asia de selbatii sunt și acestia, că și cei de mai înainte. Apoi totu asia se mira și acestia de tractarea humană romană, de care ei nu avuseră nici o idee, pentru-că comandantii lor îi invetiasera se credea cu totu alte minuni din partea romanilor și a rusilor.

În câtu pentru faimele latite despre reluarea Barabiei de către Rusia pe langă compensațiune de unu altu teritoriu, éta că se află cu cale a se face două interpelațiuni, un'a în Senatu, alt'a în Camera. Cei cari stau în contactu mai de aproape cu guvernulu, camu știu ce au se credea în această cestiune scabră; dăra masele, lumea pe din afara astépta de la guvernul informațiuni exacte.

Interpelațiunile făcute în ședințele din 20 Ianuaru st. v. sună:

Dn. D. Ghica. D-le presedinte, amu cerutu cuventulu spre a adresa d-lui primu-ministru și d-lui ministru de esterne următoarea interpelare:

„Interpelațiune adresată d-lui ministru-presedinte și d-lui ministru de esterne.

„Între condițiunile proiectate de pace, cetite în Camera comunelor de către ministrulu Angliei, se află și urmatoriulu paragrafu relativu la Romani'a:

„Independența României cu indemnitate teritoriale suficiente.

„Această frază de indemnitate teritoriale suficiente, putendu da locu la diferite interpretațiuni și pentru a se înlătura ori-ce comentarii de natură s'eu de a pune în îndoială sentiamentele bine-voitoare către noi ale guvernulu imperialu rusesc, s'eu d'a se banui macaru, că Romani' aru suferi de bun'a lor voia, a se micșora teritoriulu lor de astadi.

„Suptu-semnatulu interpelezu pe d-nii ministri:

1. A face cunoscutu Senatulu, deca a participatu întru ce-va și țier'a noastră, ca beligeranta, la formularea acestor condițiuni preliminare de pace;

2. Deca acea condițiune este de natură a îngriji pe Romani, și deca guvernulu ne pôte asigura ca integritatea teritoriulu patriei noastre, asia cumu existe astadi, are se fia respectată și manținută.

(Semnatu), Dimitrie Ghica.

D. Alesandrescu-Urechia. „Cunoscute fiindu în esența lor condițiunile de capenie ce Rusia pune la închierea pacii ceruta de Turcia;

Tienendu s'ema de fas'a nouă în care se pare că e în ajun de a intră resbelulu de Orientu;

Me simtiu datoriu de a veni, fara mai multa întârziare, și a pune ministeriulu nostru una respectuoasă întrebare:

Cu totă întieptiunea și patriotismulu ce totu îi cunoșcemu, plecandu urechi'a grijei la neliniștea țierei în faci'a scotoloru staruitoare ce se respandescu în privnita integrității teritoriale a țierei, integritate garantată de Constituțiune și recunoscută și prin convențiunea suptu-scrisă de M. S. Imperatorele Alexandru, puterniculu pe câtu și lealulu nostru aliatu, de pe câmpulu de bataie; companindu împregiurarile, ministeriulu este rugatu a 'mi respunde:

Deca nu crede oportuna și sosita or'a, în care reprezentanți'a țierei se fia pusă în cunoscința de ceea ce este s'eu nu este realu din scotele ingritore cari se întiescu pe totă diu'a în pres'a straină și română.

Dn. presedinte. Se va comunica guvernulu.

Fapte nouă de crudime și selbatia turcască.

Spre a nu fi întru nimicu partiali, este bine, că ori candu e vorba de țirani'a turcască, de crudelitate și perfidi'a turcilor, se aducemu la loculu antaiu pe barbati de frunte din Angli'a, oficiari, consuli, corespondenți etc., cari trecu de amici ai turcilor. Avemu aci câteva probe nouă și fiorose despre crudimile selbatece comise de turci chiaru și în septemanele din urma, adăca după caderea totală a lor la Plevna și la Sîpca. Pe acelea le reproduce Romani'a libera după diariulu anglu „Daily News“, era noi le împrumutamu spre a mai

adaoge de s'ar mai cere, la miile de probe, că rass'a turcască nu mai pôte fi suferită în Europ'a, că-ci este necorigibile, selbatia din natură și din educațiune, și că este adevărată rusine pe Europ'a, că acești barbati spurcați fusera tolerați atâta timpu în vecinătatea poporalor civilisate.

„Turcii recunoscându în lunile din urma, ca Bulgari'a e dejă ca și pierdută pentru ei, au începutu de nou în contr'a Bulgarilor o infricosiata urmarire, care amintese asia dicându crudimile comise în anulu 1876. Corespondentulu lui „Daily News“ din Constantinopole aduce ca dovada unu raportu, datatu din Slivno 24 l. c., alu carui cuprinsu ar fi deplinu autenticu și demnu de credință. Esentialulu acelu raportu sună:

„Orasiulu presenta unu aspectu de plansu. Mai multu de 5000 femei și copii bulgari fugiti din locurile devastate, rețasescu prin orasiu, jumătate desbracati și cu petișorele gôle, cersiescu după mila și mai ca moru de fôme și frigu. Prinsorile suntu pline cu Bulgari, ômeni fara nici o vina, dintre cari pe fia-ce di suntu spendiurati câte o parte. De la trecerea lui Suleiman-pasia prin acestu orasiu, sevarsita la finea lui Septembrie, au spendiuratu Turcii aproape o mie de persoane. În diu'a trecerii, generalulu turcescu ordonă a se spendiura pe strădele pe cari aveau se tréca trupele sale, 35 de Bulgari. Elu a aflatu unu demnu urmasiu în Sadic bey, presedintele tribunalulu de resbelu în Slivno.

„Acestu omu comise pe bas'a puterei sale nelimitate, acele de celu mai reutiosu arbitraju. Elu ordonă a se închide și spendiura, câtu 'i placu. Între închisi se aflau cei mai avuti și onesti comercianți din localitate, cari cu totă nevinovăția, nu se puteau mantui de furci, de catu rescumpărându'si viața prin enorme sume de bani, date lui Sadic bey.

„Partea cea mai mare a celor închisi, se compune din Bulgari din vecinătate devastate, și cu totu contigentulu ce elu spendiura pe di, temnițele reamăna pline totu-deaun'a, că-ci se aduc noi prinși.

„Condemnații la môrte nu suntu ascultați înainte de executare, nici li se spune vin'a; în adevăru înse nici nu au. Li se anunția simplu: „asta-di vei fi spendiuratu,“ și sentința se execută îndată. Eu insumi amu auditu multe victime plangându-se, mergundu la môrte: „nu este dăra nici unu Dumnediu, care se ne mantui de acești carnefici?“ Acei locuitori nici nu mai credu în esistența lui Dumnediu.

„Adevărat'a causa a acestor executiuni în masă, este următoarea: Guvernulu cunoșce prea bine barbati'a cu care au pustiitu basi-buzucii acele locuri, masacrându pe locuitori, și tocma pentru această nu voiesce se mai reamăna nimeni, care se pôte servi o dată de martoru. S'a hotaritu în septemana trecută metropolitulu Seraphinu, de a merge la presedinte, și de a 'lu rugă se puna capetu o dată acestor executiuni.

„Vredniculu betranu cadu în genunchiu înaintea lui Sadic bey, solicitându între lacrimi gratia și îndurarea. Beyulu 'i și promise a nu mai fi de aici înainte nimeni spendiuratu. Acest'a scire a fostu o mangaiere pentru populațiunea disperată. Vai însă aceluia, care se increde în vorb'a unui turcu. Îndată a dou'a di, au fostu spendiurate în midiolocu orasiulu diece persoane.

„La 12 l. c. au fostu arestați notabili orasiulu de națiune bulgară, în număr de 24 și aruncați în o prinsore, unde au statu trei zile; apoi au fostu tramisi la Constantinopole, înlanțuți împreună totu doi câte doi. Cei mai multi din acești notabili suntu barbati trecuți de 60 ani, și imbetraniti în serviciulu guvernulu. Toti au daruitu cu diferite ocașiuni, și mai cu s'ema în ultimii timp sume mari de bani trupelor turcesce, și multora din ei le datoresce statulu afara de acest'a încă împrumuturi mari. Suntu barbati acești'a, cari au lucratu pentru interesele turcesce cu atata zel, în catu au fostu considerați de către jun'a generațiune ca conservatori, ba chiaru ca turco-fili. Pentru turci însă ei sunt bulgari — și tocmai ast'a le e crima“.

Processulu Miletics.

A șies'a di de pertractare.

(Continuare și fine).

Declarându-se pertractarea de terminată, se dă cuventulu procurorulu de stat.

Dr. Bôkh, care dice: Înainte de a intră în detaiuri și a enumeră datele, cari motivéza incus'a făcută, fia-mi permisu înc'odată a slevă punctulu de acusa, a a denotă ide'a conducătoare, pentru care procuratur'a a însinuat incus'a presenta. Acest'a este: ide'a de stat, conceptulu santei corone maghiare.

În sensulu atributelor acestei idei e detoriu fiacare cetățianu a si subordina toate afacerile private intereselor comune ale statulu. Aspiratiunile particulare ale individilor și naționalităților singuratiche nu este ertatu nici o dată se atingă ide'a de stat. În Ungari'a sudica amu mai esperiatu o dată urmările triste ale unor astfelu de nesunție. După pactulu de la 1867 și după crearea acelei legi, prin care se aflase unu modu împacatoriu pentru singuratecele naționalități, s'a întemplat totuși, ca aspirațiunile revolutionare contra legii și constituției, contra statulu însusi, s'au continuat totu în asemene mesura. Aceste tendințe ilegale, criminale, mai tardiu au îmbracatu o forma otarita, anume în portarea și pasirea dr. Miletics în Belgradu, unde pe la finele lui maiu 1876 țienuse conferința cunoscută, asupra carei-a voiu reveni, după-ce voiu istorisî începutulu processulu.

Procurorulu amintese, că Rankovics fiindu predatu tribunalulu din Becicherecu, a spusu totulu despre conferința de la „Regele Serbiei“, unde a fostu de față și a auditu toate convorbirile. Aci se desbatuseră pașii ce erau a se face pe tempulu resbelulu; aci se precălulase o rescôla între serbi și ungureni la casu deca s'ar pune piedeci trecerii de voluntari spre Serbi'a; totu aci s'a decisu ajutorarea Serbiei; pentru că o victoria a Serbiei va avé de urmăre eliberarea Serbilor din Ungari'a de mongoli și serbofagi. Că scopu alu acestei „eliberări“ s'au destinat desbinarea unor țienuturi de la coron'a ungara. Conferința această, și decisiunile ei au datu ôre-care forma vechiloru agitațiuni ale partidei și conducatoriulu lor. Au făcutu Rankovics și alte aretări din propri'a esperiența. Elu a fostu închis cu Iovanovics într'o odaia, cu elu a avutu mai multe convorbiri. Iovanovics de și n'a fostu la conferința de la „Regele Serbiei“, totuși a știutu de toate cele petrecute acolo.

A dou'a parte a fashiunii lui Rankovics se concentréza în aceea, că Iovanovics i-a marturisitu, că Miletics directe l'a insarcinat cu conducerea de colecte și cu înrolarea de voluntari. Tote dovedile întarescu, că Rankovics a spusu adevăru.

Procurorulu reasuma și fashiunile celorlalti martori, apoi termina:

Procederea lui Miletics este încontra art. de lege VII din 1715; lesa-majestate, după legile noastre se pedepsece cu môrte s'eu cu închisore pe viața; la acest'a tragu atențiunea tribunalulu.

După procuroru vorbi aperiatorulu, Dr. Polit, din a carui cuventare estragemu următoarele:

În Ungari'a se crede că prin arestarea lui Miletics s'au datu de urm'a unei mari conspirațiuni. În acest'a, și numai în această credință, diet'a a consentit a vatemă imunitatea lui Miletics. Precumu atunci ministru presedinte, asiă astadi procuratur'a de stat, isi da totă silința a infacisă pe Miletics că pe acelu individ pericolosu, care de ani urmăresce tendințe periculoșe statulu. Totu edificiulu acusei este ziditu pe bas'a această. Crim'a de lesa-majestate în tôte staturile este crim'a cea mai mare, și tocma pentru această, tôte legislațiunile europene enumera acuratu și cu cea mai mare scrupulositate criteriile ei. Dorere, după dreptulu magiaru existente, nu scimu, care fapte constituiescu crim'a de lesa-majestate; lege materiala nu avemu. Art. VII din 1715 este de natură curatu formală, elu se referă la procedura. Procuratur'a ar fi făcutu mai bine, deca nu se provocă de locu la acestu art. de lege.

Ce e mai curiosu în processulu acesta, este, că totu ce vine că făcutu contra Turciei, se considera că îndreptatu contra Ungariei! Cum stă înse cu credibilitatea fashiunii martorulu, care forméza bas'a procesulu Miletics, cumu cu argumentele aduse preste totu?

Rankovics e o gura rea, o dată a fostu dejă pedepsitu pentru o crimă, pentru falsificare de politică a fostu în cercetare tempu mai îndelungatu și mare minune, acestu processu s'a sistatu nemidlocitu înaintea acestei pertractări finali. Are martorulu calificatiunea unui martoru demnu de credință? Espunerile lui încă nu sunt adevărate. Tempulu petrecerii lui Miletics în Belgradu, Rankovics l'a spusu falsu; de persoane, cari ar fi participatu la conferința incriminată nu șie nime nemicu, cele mai multe nice nu se află în Belgradu. Odaia în care se pretinde a se fi țienutu cuventarea, eră ocupată de unu ampoiatau serbu superioru. Otelierulu și servitorii marturisescu pozitivu, că Miletics n'a țienutu și n'a potutu țiené o astfelu de cuventare. Martori numerosi constată, că în s'era, candu se pretinde a se fi țienutu cuventarea incriminată la „Regele Serbiei“, Miletics ar fi cînatu într'o restauratiune de la „Tiarulu rusescu“. Cumu se pôte deci dá credimentu espunerilor lui Rankovics? Procurorulu se mai provocă la marturi'a lui Timarcsevics. Dar acesta si-a revocatu în Belgradu întréga fashiunea din Becicherecu, și a datu de golu neadeverulu marturisiru de Rankovics. Presiunea făcută asupra lui Timarcsevics în Becicherecu, ademenirea lui de la Belgradu la Becicherecu, cu unu cuventu, totă procedura pentru venarea de martori contra lui Miletics arunca tristă lumina asupra securității publice în Ungari'a. Înainte cu 200 ani despotulu serbescu, George Vrankovics, a fostu țeritu la Eger pentru pecatulu de înaltă tradare. Întrebandu serbiu „susu“ ce a făcutu, li se respunde: nihil mali fecit, sed ratio status sic poposcit (n'a comis nimicu reu, dar asiă pretinde ratiunea statulu). Condamnarea lui Miletics însemna condamnarea justitiei din Ungari'a.

Se dă cuventulu din urma lui Miletics, acesta dice: Pan'acum n'a aflatu nime o p'eta pe numele meu. În dieta, unde cuventările mele n'au fostu nici o dată bine primite, o singura dată n'am fostu chiamatu la ordine. În ultimii optu ani am lucratu multu în viața publică, înse nici o dată nu mi s'a potutu impută nimicu criminalu. Acus'a de astadi n'ar fi ea ôre testimoniu paupertatis pentru organele statulu? Au avutu cineva vreodată indulgența facia de mine? N'a cutezatu se me atingă nime nici o dată, pana nu s'a aflatu unu „Oates“, o marturie falsă, precum ni'lu descrie

Macaulay. S'a gasitu unu Rankovics, care se me in-
vinuésca de criminalistu.

Procurorulu vorbesce de intentiune rea. Dar unde
e factulu, căci in acest'a se oglindéza intentiunea?

Procurorulu me tiene de conspiratoru, si petrecerea
mea in Belgradu de conspiratiune. Intrebu cum se pôte,
cà celoru-lalti participantu de la pretins'a conferintia de
conjurati, nu li se intempla chiar nimicu? Ca aceia, că
d. es. S. Popovics, liberi, séu for' a fi molestati prin o
singura intrebare, se presenta cá martori la pertractarea
finala. Unde e conspiratiunea, déca stau numai singuru
pe banc'a acusatiloru? Séu ca acést'a este documentata,
atunci trebue se fimu toti pedepsiti; séu este o inven-
tiune a lui Rankovics, care scie istorisí, ca dorintiele
mele de inalta tradare, la banchetulu pretinsu, le-am
inceputu cu „adja az isten!“ (Se dea Dumnedieu).

Miletics se încérca a combate argumentele lui
Rankovics, in fine se róga a i-se permite cetirea pasului
din istor'ia lui Macaulay referitóre la martorulu Oates.
„Acelu antaiu insielatoriu a aflatu in curendu imitatoriu“,
se dice acolo, si tocm'a cá in casulu de facia este
vorb'a de inrolarea a 30,000 voluntari catolici. Ministrii
si aristocratii nu credeau in istor'ia lui Oates, dar le
vení tocm'a bine; ei uitara, ca torii voru pasi preste
pucinu in urm'a lor, si ca apoi s'au aflatu alti Oates
incontra partidei Whigh.

Tribunalulu a declarat pe Miletics de vinovatu
si l'a condamnatu la inchisóre de 5 ani, computandui-se
si tempulu arestului preventivu. Acusatul a insinuat
apelatiune.

Sciri bellice.

Unele diarie, intre care chiaru si seriós'a
„Pressa“ alunecaseru a da locu la nesce faime
cornurate, cá la Vidinu turcii aru fi surprinsu pe
romani si le-aru fi omoritu câteva mii de ómeni;
dara iute s'au rectificatu acelea faime false, latite
precumu se pare inadinsu. Monitorulu adeca pub-
lică urmatoriulu buletin, din care se vede in
adeveru, cá turcii amariti pentru perderea in
12/24 Ianuariu a fortificatiunei Smirdan, s'au
incercatu se o ia cu puteri numerose, dara nu le-a
succesu. Totuodata aflamu, cá in 15/27 trupele
romane avura si la Silistri'a unu asia numitu
„rencontre“ cu turcii.

„A dou'a di dupa luarea de către trupele nóstre
a positiunei intarite de la Smirdan, care domina
cetatea Vidinului, Turcii au incercatu in doue
renduri a ne lua inapoi acésta importanta positie.
Ei au facutu esiri repetite, care au fostu inse tóte
energicu respinse de trupele nóstre, mantinendu'si
positiunile cucerite de densesle. Perderile nóstre in
aceste doue lupte au fostu: 3 oficiari si 150 sol-
dati raniti si 40 soldati ucisi.

In diu'a de 15 Ianuariu curinte, trupele nóstre
au facutu una recunóscere pe malulu Dunarii la
Silistra, cu care ocaziune au avutu una lupta scurta
cu inamiculu, perderile nóstre fiindu 1 sergentu ucisu
si 5 soldati raniti.“

Sciri diverse.

(Istori'a resbelului din Orientu) sau lup-
tele Romaniloru, Rusiloru, Muntenegriniloru si Serbiloru
cu Turcii, dupa publicatiunile din tíera si din strainatate.
Tiparita sub injrirea D-lui Dim. Laurianu, cu cola-
borarea dd-loru I. Manliu si D. Mironu. Ese in
fascióre séu Nri formatu 4". Opulu intregu va avea
preste 100 ilustratiuni. Fasciór'a I are portretele
Alessandru II. Carolu I. Milanu. Vomu reveni la acésta
intreprindere contimpurana.

(Demonstratiuni contra unui archiepis-
copu.) In 15 jan. s'au intemplat mari demonstratiuni
contra archieppului din Bologna. Acesta voiá adevca se
permita tienerea unui requiem pentru Victoru Emanuelu
numai pe langa strict'a observare a prescrielorlu liti-
gice. Conditziunea nu fu primita si archiepiscopulu opri
tienerea missei, specialu opri participarea diecesaniloru
sei la aceasi. Acést'a dete ansa la o demonstratiune
imposanta. Poporulu se aduná inaintea palatului archi-
episcopescu si strigá: Noi dorimu tienerea unui requiem
pentru regele Victoru Emanuelu Demonstratiunea se
repeti si in 16, dar acum fu impiedecata de politia. In
diu'a urmátóre poporulu arse publice in piatia mai
multe exemplarie din diariulu ultramontanu: „Ancora“,
care aperase procederea A-epului, si cerú departarea
din cetate a cardinalulu Parochu. La demonstratiune
participara preste 2000 persóne; se audiau sberaturi
si strigári: „diosu cu popimea, diosu cu cardinalulu“
Festrele seminariului fura sparte, fiinducá unu servi-
toriu din seminariu imbiá pe poporu in batjocura cu pane
dintr'o corfa. Inorocitul a scapatu de furi'a poporului
numai prin intrevenirea unui cetatiénu.

(Program'a concertului) care se va da in
4/16 Fauru a. c. in opidulu Sír'i'a (Világos) e urmátóre:
1. „Destéptate Romane“, cuv. esecutatu de corulu vocalu
sub conducerea lui N. Stefu invetiatoriu. 2. „Imnulu
Domnului“, duetu pentru tenor I si bass'o II. esec. de
J. Vancu si N. Stefu. 3. „Catra Renegati“, poesie de
J. Vulcanu dechiamata de G. Mladinu. 4. „Mei
Tatare“, cuv. esec. de corulu vocalu. 5. „Rug'a Scla-
vului“, poesie de J. Al. Lapedatu dechiamata de E.

N. J. Pucea. 6. „Muntii“, cuv. esec. de corulu vocalu.
7. „Ostasii Romani“, tertietu pentru tenor I si II si
bass'o II esec. de N. Dobasiu, S. Trimbítia si N.
Stefu. 8. „Movil'a lui Burcelu“, poesie de V. Ales-
sandri, dechiamata de N. St. 9. „Taber'a Romana“ din
„Dumbrav'a Rosie“, cuv. esec. de corulu vocalu. In fine
10. „Cuventu de inchidere“. — Dupa acest'a va urmá
balulu. —

(Necrologu.) Famili'a dlui advocatu de aici
Popu de Harsianu a pierdutu la 7 crt. unu alu
4 fiv, Valeriu, in etate de 1 anu si 2 luni. Acésta
lovire le vine cu atatu mai durerósa, cu catu abiá li se
alinase durerea ce o suferira acumu 9 luni prin pierderea
ficei celei mai mari in etate de 14 ani.

Conversatiuni literarie.

In Nrii. 58 si 59 ai „Gazetei Transilvaniei“ din
anulu espiratu veteranulu nostru publicistu defendendu
cu totu dreptulu pe parentele Moldovanu din S. Mihaiu
in contra atacuriloru, ce a suferitu acesta dela derega-
toria civila, si in contra invectiveloru vomite asupra lui
si asupra nóstre prin foile magiare pentru esorcismu,
ne delineaza o icóna interesanta despre esorcismu séu
scóterea draciloru, permisu in biseric'a crestinésca, si
mana pe cei ce au scrisu articulu batjocuritoru si in-
criminatoru in diarele magiare, la medicin'a forensa, cá
se studieze in cátu acestu esorcismu si mai vertosu
rugatiunea S. Vasiliu pôte folosí unui individu atacatu
de morbi psihici.

Cá se lamurescu acésta assertiune a dn. Baritiu
din punctu de vedere higienisticu-terapeuticu, fie'mi
permisu a me servi de Istoria.

In timpurile antice pana ce medicin'a nu luase
directiunea sistematica indigitata de Hippocrate, ómenii
cugetau cá vindecarea bóleloru trebue se urmeze prin
esercitiu religiose. Acea credintia a fostu cu totulu
consecinta, fiindu cá morbiu se priveau, cum se privescu
mare parte si astadi, cá pedépsa pentru vreunu pecatu,
ori casionati de vreunu spiritu necuratu, éra nu cá
unu resultatu alu causeru fisice.

Pe timpulu lui Christosu medicin'a in Iude'a era
cá si astadi mai in totu Orientulu, ba si la noi intre
ómenii de rendu, necunoscuta, fara nici o sistema, si
bólele se tractau de theurgi si esorcisatori, carora li se
atribuía oresi-care potere, prin impunerea maniloru, prin
ungerea cu untu de lemn; si acesti ómeni eserceau
praes'a acésta tocmái cá si medicii de acumu. Nu e
dara mirare, ca acestu modu de sanare s'a primitu si
de intemeietoriulu religiunei crestinesci. Scimu din
Biblia, cá cea mai placuta metoda a lui Christosu de
a vindeca bólele a fostu esorcismulu, theurgi'a. Evan-
gelistii, mai vertosu cei sinoptici Mateiu si Marcu, ne
dau in evangeliále loru destule esemple despre acést'a.
Dela Christosu a trecutu metod'a la apostoli, dela apo-
stoli la preoti, si se observa pana astadi, anume la
botezulu copiiloru.

Religiunea crestinesca, nu numai cea orientala, ci
tóte confesiunile cari se baseza pe evangeliu, admite
draci, cari intrandu in corpurile ómeniloru, ii silescu a
lucra fóra voi'a loru. — Epilepsi'a, eclampsia si alti
morbi nervosi si psihici, in cari bolnavii areta simptome
extraordinarie, se considera de indraciri, si se vindeca
séu usioréza prin esorcismu si punerea maniloru.

Daca dara esorcismulu e permisu in biseric'a
crestinesca, elu cá atare nu pôte fi superstitiune, super-
stitiositatea lui jace numai in neintemeiet'a presupunere
a causei bóleloru. Facéndu dara parintele Moldovanu
esorcismulu asupra cuiva, care pe bas'a aretata si mo-
stenita de insasi biseric'a crestinesca, s'a cugetatu a fi
indracitu, si acél'a s'a vindecatu ori usioratu prin acelu
esorcismu, ce a pecatuitu densulu?

Sciu cá se voru aflá multi, cari in acea procedura
vedu superstitiune grosolana, credintia desiérta, nedemna
de unu omu cu minte sanetósa, si pentru aceea me voiu
incercá cu cartea in mana a aretá, cá dupa principiale
fisiologice, esistendu de acestea bóle psihice si nerve-
vose, ce nimine nu va poté negá — aiba ele ori ce nume,
cá prin rugatiunile S. Vasiliu, prin esorcismu, daca
acést'a se va esecuta de unu preotu evlaviosu, cu ore
si-care renume, in o limba priceputa de patientu, pre-
cumu afirma auctorulu articulu citatu, se va esca in
adeveru in sufletulu patientulu o agitatiune extraordi-
naria si prin ea in substantia nerviloru, a creerului si
meduvei spinarii, care mai multu ori mai pucinu va
duce la resultatulu doritu, dupa cumu adeca va fi cre-
dinti'a celui patimasu. In o asia stare a bolnavulu
aparitiunea unui barbatu indiestratu cu daru mai inaltu,
care tracteaza pe bolnavu cu blandetia si ilu asigura cá
se va vindeca prin semne visibile, este de multe-ori
unu midilocu fórté eficace, si cine va dubita, ca in multe
casuri numai atingerea de vreo persona inalta neobici-
nuita nu aru coversi tóte midilócele farmaceutice? Bu-
curi'a de a le vedé, vindeca! Mai multu: o suridere, o
sperantia, si acést'a ajuta! Dara pôte ca acésta se va
parea la multi lucru de necreditiu, si pentru aceea voiu
lua cartea in mana. Anatomia ne invatia, cá sistem'a
nervosa a omului consta din doue parti centrali:
Creerulu si meduv'a spinarii, si din una parte
periferica: nervii, cari esindu din partile centrali in
mii de radie si ramificanduse totu mai tare cátra peri-
feria, se scufunda in tóte organele si tieseturele corpulu
asia, cá unu nervu domina esclusivu ori in comuniune
cu alti nervi oresi-care regiune a corpulu si intocmesce
relatiunea intre ei si centrele nervóse.

(Va urma).

Resultatul operatiunilor

Institutulu de credit si de economii „Albina“ din Sibiiu
in trimestrul IV dela 1 Octobru până in 31 decembre 1877.

I. Reuniuni de credit.

Cu finea lui septembre a. c. se
afará in legátura reuniunilor de
credit participantu cu un credit preste
759 tot de . . . . . fl. 46020.84
in decursul pátrariulu IV repáshá
1 participante si din imprumuturi se
replátirá . . . . . „ 1597.12
758 remán deci cu 31 decembre parti-
cipanți cu un credit preste tot de „ 44423.72
Fondul de garanția al reu-
niunilor de credit constá din
suma de . . . . . „ 19168.50

II. Depunerí spre fructificare.

La 30 Septembre a. c. erau de-
470 puneri in sumá de . . . . . „ 431012.93
68 in decursul pátrariulu IV au mai
urmat depunerí in sumá de . . . . . „ 91544.94
astmod starea acestu ram in acest
pátrariu a fost de depunerí in suma
totalá de . . . . . „ 522557.87
72 din carí in decursul trimestrulu se
redicará depunerí in suma de . . . . . „ 91463.97
466 remánend cu finea lui decembre o
stare de depunerí in suma de . . . . . „ 431093.90

III. Operatiuni de escompt.

Starea portfoiulu de schimburi cu
30 Septembre a. c. a fost de bucați
1935 schimburi in valóre de . . . . . „ 600215.65
in decursul pátrariulu IV se mai
952 escomptará schimburi in suma de „ 297766.98
prin urmare starea totalá a port-
foiulu in pátr. IV fu de bucați schim-
2887 burí in valóre de . . . . . „ 897982.63
in decursul pátrariulu se rescum-
perará si reescomptará bucați schim-
796 burí in suma de . . . . . „ 280953.33
astmod resultá cu 31 Decembre
2091 starea de bucați schimburi in
suma de . . . . . „ 617,029.30

IV. Imprumuturi de lombard.

constau cu 31 Decembre 1877 din „ 475.—

V. Credite ipotecari.

Starea imprumuturilor ipotecari cu
finea lui Septembre éra de oblega-
100 tiuni in suma de . . . . . „ 40272.87
in decursul pátrariulu se replátirá
4 imprumuturi si rate in suma de „ 4525.88
96 remánend cu 31 Decembre 1877 o
stare de oblegațiuní in suma de „ 35746.99

VI. Credite ficse.

In decursul pátrariulu se accordará
7 credite ficse in suma de . . . . . „ 2400.—

Revirementul cassei

in cele 3 luni fu preste tot de . . . . . „ 842168.74

Statul general cu 31 Decembre 1877

I. in numerariu	fl. 25301.24
II. „ oblegațiuní de participantu	„ 44423.72
III. „ portfoiulu de schimburi	„ 617029.30
IV. „ lombard	„ 475.—
V. „ oblegațiuní ipotecari	„ 35746.99
VI. „ „ si cambii de credite ficse	„ 2400.—
VII. in chartii de valóre	„ 14357.25
VIII. „ monetá	„ 4437.32
IX. „ depunerí la institute de credit „	„ 5000.—
X. „ realități	„ 21550.—
Suma	fl. 770720.82

Sibiiu, 31 Decembre 1877.

Directiunea institutulu.

(Ultime sciri.) Post'a de marti dela Bucuresci
abia ne veni astadi sambata. Drumurile sunt cu totulu
desfundate. Una parte a capitalei Rom. inundata. — In
cestiunea Basarabiei ministerulu respunse la inter-
pelatiuni in siedintia secreta a Camereloru.
Romanii nu voru se audia de nici-o cessiune. Ignatieff
plecá dela Bucuresci in Bulgari'a. In momentele din
urma se latise scirea, cá luna tr. romanii au ocupatu
Vidinulu.

(Dela Brasiovu.) Camer'a comerc. si in-
dustr. va tienea siedinti'a ordinaria in 12 Febr., care
promite a fi interesanta din caus'a unoru propuneri
urgente.

Preturile cerealieloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

8 Februaru in Sibiiu:

Gráu, dupa cualitati	1 hectolitru fl. 8.50—9.50
Gráu, amestecat	1 „ „ 7.30—8.10
Secara	1 „ „ 6.20—6.60
Papsioiu	1 „ „ 6.40—7.—
Ordiu	1 „ „ 7.00
Ovesu	1 „ „ 2.90—3.30
Cartofi	1 „ „ 3.00—3.50
Mazare	1 „ „ 14.50
Linte	1 „ „ 18.—19.00
Fasole	1 „ „ 10.00
Lardu (slanina)	50 Kilogram. „ 36.00
Untura (unsóre topita)	50 „ „ 40.00
Carne de vita	1 „ „ —.36
Oua 10 de	„ „ —.50

Tipariulu lui W. Krafft in Sibiiu.